

Vráťme sa k princípom I – Financovanie vzdelávania zdravotníkov

Opäť sa v zdravotníctve chystajú zmeny, mnohé sú už v legislatívnom procese, o mnohých sa diskutuje, o niektorých sa ani nediskutuje a budú sa presadzovať priamo poslaneckými návrhmi. Pravdu povediac, neviem odhadnúť, kam systém smeruje a čo konkrétne sa chce dosiahnuť, ale ak sa má zdravotníctvo konečne začať aspoň približovať k nejakému optimu, je podľa môjho názoru nevyhnutné prestať účelovo obchádzať princípy, na ktorých stojí, lepšie povedané by mal stáť, aj systém zdravotnej starostlivosti.

Pod princípom rozumieme základnú ideu, ktorá je podstatou určitého systému. Princípy by sme mohli rozdeliť na: • základné (ďalej už len princípy – v užšom slova zmysle), ktoré sú do značnej miery stabilné, nemenné a majú pomerne univerzálny charakter; • zásadné (ďalej len zásady), ktoré za istých okolností možno meniť, no pre danú oblasť majú zaväzujúci charakter; zásady by mali vychádzať z princíпов. V nasledujúcom texte budeme za princípy považovať nielen idey, ktoré sú univerzálné platné a vyplývajú napríklad z formálnej logiky, ale aj tie, ktoré vyplývajú z prirodzených ľudských práv, a tiež z Ústavy SR. Politické videnie reality by princípy nemalo výraznejšie ovplyvňovať. Zásady sa zvyčajne nachádzajú v rôznych normách (spoločenských, etických), teda aj v zákonných normách. Takže zásady do istej miery podliehajú vplyvu politického (svetonázorového) videnia sveta, čo následne vplýva aj na legislatívny proces. Ak však legislatívny proces mení zásady tak, že nevyplývajú z princíпов, prípadne nekorešpondujú s realitou, tak zákon bude asi ťažko dobre fungovať.

Jedna z prvých vecí, ktoré rezonovali, bola zmena v zákone 595/2003 Z. z. o dani z príjmov (§5 ods.8) – pre zamestnancov vykonávajúcich zdravotnícke povolanie už nebude možné znížiť si príjmy zo závislej

činnosti aj o úhrady zdravotníka za jeho ďalšie vzdelávanie. K tomuto ustanoveniu je potrebné povedať, že zjavne porušovalo princíp rovnosti a zákazu diskriminácie. Nejde len o to, že zdravotnícki pracovníci predsa nie sú jediní zamestnanci, ktorí sa musia sústavne vzdelávať (viď napr. pedagogických zamestnancov), treba si uvedomiť, že možnosť zníženia príjmov zo závislej činnosti sa týkala len lekárov, sestier a pôrodných asistentiek. A kde sú farmaceuti, fyzioterapeuti, laboranti atď.? Takže zrušenie tohto ustanovenia je zmysluplné (i keď prezentovaný ekonomický efekt je minimálny) a nevidím v tom nejaký závažnejší problém. Keď sa však povie A, treba povedať aj B. So sústavným vzdelávaním totiž súvisia ďalšie zásady, ktorých dodržiavanie je v zdravotníctve veľmi dubiózne.

Zo základných zásad Zákonníka práce (ZP) – čl.3 – vyplýva, že zamestnanec má právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky, ktoré mu umožňujú, okrem iného, aj prehlbovanie kvalifikácie. Táto zásada vychádza z čl.36 Ústavy SR, ktorý v podstate reflektuje princíp úcty k človeku, ktorého nemožno degradovať na obyčajný výrobný prostriedok. V zmysle posledného nariad. vlády SR 296/2010 Z.z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania, sústave špecializačných odborov a certifikovaných pracovných činností treba špecializačné a certifikačné štúdium považovať za zvyšovanie kvalifikácie (obdobne ako trojstupňové vysokoškolské štúdium) a sústavné vzdelávanie za prehlbovanie, udržiavanie a obnovovanie kvalifikácie. **V prípade prehlbovania, udržiavania a obnovovania kvalifikácie je účasť na vzdelávaní výkonom práce, za ktorý patrí zamestnancovi mzda (§154 ZP).** Koľkí ju však dostanú?! Teda je to zamestnávateľ, kto sa má starať o prehlbovanie prípadne o zvyšovanie kvalifikácie (§153 ZP). V prípade zvyšovania kvalifikácie platí, že zamestnávateľ môže (teda nemusí) poskytovať zamestnancovi pracovné voľno a náhradu mzdy v sume jeho priemerného

zárobku, najmä ak je predpokladané zvýšenie kvalifikácie v súlade s potrebou zamestnávateľa (§ 140 ZP); zvýšenie kvalifikácie je aj jej získanie alebo rozšírenie. Získanie, zvýšenie či rozšírenie kvalifikácie je teda v prvom rade osobným záujmom zdravotníka, a nemá sústavný charakter. Ale je zásadne nesprávne, že u zdravotníckych zamestnancov sa zodpovednosť za sústavné vzdelávanie (potvrdenie kreditov) vyžaduje iba od nich a nie hlavne od ich zamestnávateľa, ktorí musí sústavné vzdelávanie umožniť aj uhradiť (pozor, inak je to v skupine zdravotníckych pracovníkov ako samostatne zárobkovo činných osôb, teda podnikateľov).

Na záver treba upozorniť, že vzdelávanie v zdravotníctve vedú školitelia (§ 69 a 75 nariadenia vlády SR 296/2010 Z. z.). Takže každé zdravotnícke zariadenie, ktoré systematicky vzdeláva zdravotníckych pracovníkov, najmä v zmysle zvyšovania kvalifikácie, je v podstate vzdelávacia ustanovizeň, takže by malo mať za vykonávané vzdelávanie aj garantované a pridelené osobitné finančné prostriedky. Nejde len o pedagogické náklady; vzdelávajúcemu sa zdravotníckemu zamestnancovi vyplývajú aj určité už spomínané nároky v zmysle ZP, či iné (napr. cestovné) náhrady podľa príslušných právnych predpisov. Takže ak zdravotnícke zariadenie nedostáva za svoje plnenie (za vykonávanie vzdelávania) žiadne inštitucionalizované alebo zmluvné protiplnenie (úhradu za vykonávanie vzdelávania, napr. za vyškolených atestantov), dokonca mu to prehlbuje ekonomickú stratu, ostáva nielen špecializačné, ale aj sústavné vzdelávanie na iniciatíve, nákladoch a voľnom čase zdravotníckeho zamestnanca, čo je zjavne rozporné s ustanoveniami ZP. Daňové zvýhodnenie však tento stav nerieši, ba priamo diskriminuje. Preto pri financovaní vzdelávania zdravotníckych pracovníkov treba vychádzať zo zásad financovania vzdelávania zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme (viac zdroje, úhrada výdavkov tým, kto vzdelávanie vyžaduje, no tiež osobná aktivita a participácia zamestnanca – viď aj §39a zák. 578/2004 Z.z.

o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti) a hlavne, dodržiavať Zákonník práce a jeho zásady!

*Miroslav Pavlák, Zdravotnícke noviny č. 1/2011, uverejnené pod názvom:
„Financovanie vzdelávania zdravotníkov a dodržiavanie Zákonníka práce“*